

Waarde en weerloosheid- vermaatschappelijking in de zorg

Rick Kwekkeboom

Sociaal en Cultureel Planbureau

Avans Hogeschool

Kernwoord in zorg voor mensen
met beperkingen (sinds twee
decennia):

Vermaatschappelijking

Vermaatschappelijking

- Doel: vergroten/behouden maatschappelijke participatie en integratie van mensen met beperkingen

Vermaatschappelijking

- **Voorwaarden:**
 - Scheiden wonen en zorg - extramuralisering
 - Integraal voorzieningenaanbod op lokaal niveau
 - Netwerkvorming categorale en algemene voorzieningen
 - Regierol lokale overheid
 - Opvang in en door samenleving
 - Eigen verantwoordelijkheid/grotere rol mantelzorg

Vermaatschappelijking

- Voorwaarden:
 - Scheiden wonen en zorg - **extramuralisering**

Ontwikkeling sinds jaren ' 80

- Begonnen in **ggz** (o.a. anti-psychiatrie)
- Overgenomen in (in eerste instantie) **ouderenzorg**
- Vraag van **betrokkenen zelf**
- Extramuralisering **alleen** niet genoeg

Vermaatschappelijking

- Voorwaarden:
 - Integraal voorzieningenaanbod op lokaal niveau

Net als in intramurale setting

- Verzorging/behandeling
- Huisvesting, maar wel op maat
- Maar ook: welzijnsvoorzieningen
- En vooral: dagbesteding buitenshuis

Vermaatschappelijking

- Voorwaarden:
 - Netwerkvorming categorale en algemene voorzieningen

Algemeen wat kan, categoriaal wat moet

- Wegnemen stigma
- Benutten ieders sterkte
- Samenwerking ten behoeve samenhang en afstemming
- Voorkomen mazen in 'vangnet'

Vermaatschappelijking

- Voorwaarden:
 - Regierol lokale overheid

Aanbod zo dicht mogelijk bij mensen thuis

- Lokale arrangementen
- Van lokaal werkende instellingen
- En dus lokale overheid meest logische
scheidsrechter

Ervaringen tot nu toe:

- Samenwerking en afstemming meer **ad hoc** dan structureel
- Niet zelden langs lijnen **financieringsgrondslag**
- **Lokale overheid niet in ieders ogen de meest logische regisseur**
- **Gevolg: geen integraal, samenhangend en lokaal voorzieningenaanbod**

Vermaatschappelijking

- Voorwaarden:
 - Opvang in en door samenleving

Doel vermaatschappelijking

- Niet: veranderingen in organisatie aanbod
- Maar: **integratie** in samenleving
- Dus: **samenleving mede-actor**
- Niet alleen passieve acceptatie en tolerantie, maar actieve betrokkenheid, opvang en begeleiding, evt. via vrijwilligerswerk

Ervaringen tot nu toe

- Tolerantie en acceptatie **alleen onder voorwaarden**
- Bereidheid tot opvang en begeleiding vooral **beperkt tot 'bekenden'**
- Werven vrijwilligers soms moeizaam, soms geen probleem
- Voorlichting helpt, mits voortdurend

Vermaatschappelijking

- Voorwaarden:
 - Eigen verantwoordelijkheid/grotere rol mantelzorg

Ervaringen tot nu toe

- Mensen vragen niet eerder om hulp dan echt nodig
- Eerst oplossingen in eigen kring
- Inzet leden sociaal netwerk erg groot; overbelasting dreigt

(Voorgenomen) veranderingen in wet- en regelgeving

- Modernisering **AWBZ**, mogelijke introductie **WMO**
- Inzet: verwezenlijken voorwaarden vermaatschappelijking
- Geen oplossing voor bestuurlijke knelpunten
- Gaan voorbij aan maatschappelijke realiteit

Risico's:

- Breed gedragen gedachtegoed rond vermaatschappelijking slachtoffer veranderingsdriften
- Voorwaarden voor opvang meest kwetsbaren in onze samenleving niet gerealiseerd

Voor kennis voorwaarden

- Inzicht bestuurlijke en maatschappelijke belemmeringen
- Maar nog veel belangrijker: **inzicht** wensen, behoeften, ervaringen **gebruikers** zorg **zelf**
- Met medewerking groot aantal instellingen West-Brabant en Zeeland **onderzoek onder deze gebruikers**